

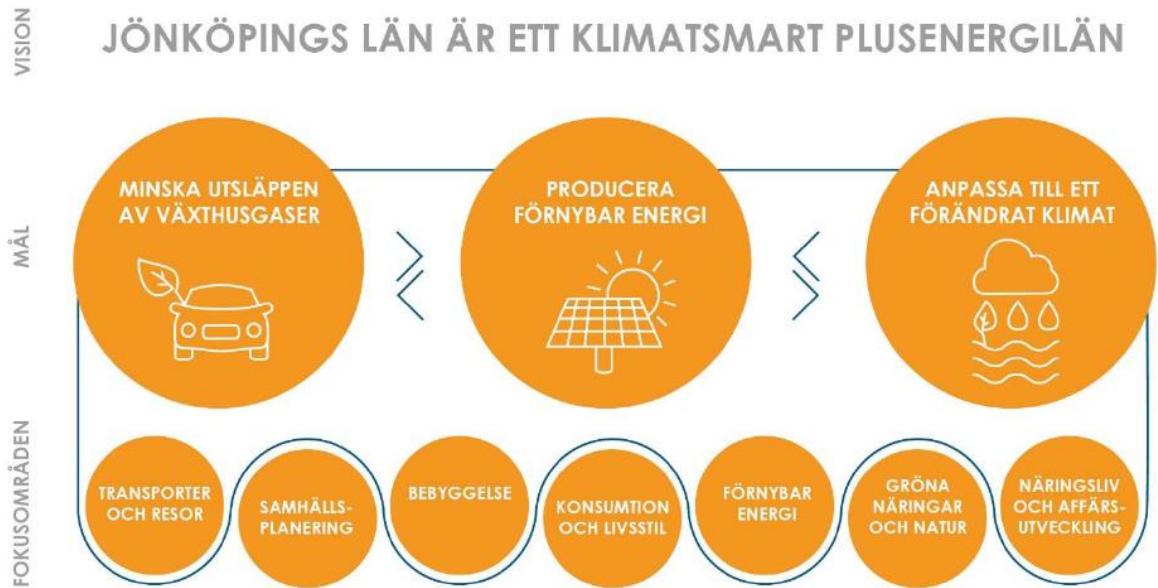

VAGGERYDS
KOMMUN

Plan för fortsatt utveckling av biogas i Vaggeryds kommun

Antagen av kommunstyrelsen 2021-xx-xx
Ansvarig förvaltning: Kommunledningskontoret
Ansvarig tjänsteman: Kommundirektör

Uppdrag och bakgrund

Det finns ett uppdrag i miljöprogrammet 2018-2021 att kommunen ska verka för ett tankställe för biogas.

Biogasuppdraget har redovisats årligen i miljöredovisningen till kommunfullmäktige. Under hösten 2020 gjordes en redovisning till kommunstyrelsens arbetsutskott med anledning av diskussioner med möjliga intressenter för etableringar av tankställe för biogas.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2020-09-23 (KS 2020/094) att ge kommunledningskontoret i uppdrag att återkomma med en omställningsplan för fossilfria fordon.

Ett förslag på omställningsplan redovisades vid kommunstyrelsens arbetsutskott 2021-01-20 och vid kommunstyrelsens sammanträde 2021-02-10. Omställningsplanen återremitterades från kommunstyrelsen till kommunledningskontoret då omställningsplanen skulle innehålla en fördjupning av förslaget avseende bränsle, ekonomi och tid.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2021-04-21 (KS 2020/094) att ge kommunledningskontoret i uppdrag att ta fram en kommunal plan för att skapa ett tydligare uppdrag hur kommunen strategiskt ska genomföra arbete med att möjliggöra etableringen av ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun. Planen ska klargöra markreserver, principer, hur kommunen når intressenter för att etablera ett tankställe och vem som gör vad.

Syfte, mål och uppföljning

Syftet med planen för fortsatt utveckling av biogas är att tydliggöra vilket arbete som kommunen utför och ska utföra för att möjliggöra och verka för en etablering av ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun samt att ställa om delar av kommunkoncernens fordonsflotta till biogasfordon. Målet är att det ska finnas ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun senast 2025.

Aktiviteter i planen följs upp årligen inom ramen för kommunens miljöprogram.

Förnyelsebara bränslen

Begreppet förnyelsebara bränslen syftar till de bränslen som framställs av förnybara råvaror och inte fossila råvaror. Det finns ett antal olika förnyelsebara drivmedel på marknaden idag. För att klara omställningen till ett plusenergilän 2045 och minskade utsläpp i enlighet med Parisavtalet behöver vi ha flera olika förnyelsebara bränslen att tillgå. I denna plan lyfts biogasen som bränsle men även andra förnyelsebara bränslen är viktiga i omställningen.

Biogas

Biogas är ett förnybart bränsle som framställs genom rötning av organiskt material (till exempel matavfall, gödsel, slaktavfall). Biogas består till största delen av metan och används främst som fordonsgas. Biogasen har ca 95 % lägre utsläpp än bensin och diesel.

Rötresten som blir över efter biogasproduktion kan användas som gödsel på åkermark och biogasen bidrar till en cirkulär ekonomi.

Det finns två typer av biogas. Komprimerad biogas (CBG) fungerar i personbilar, lätta lastbilar, bussar och sopbilar. Den flytande biogasen (LBG) fungerar för tunga transporter, industrier och sjöfart.

Vätgas

Vätgas är ett annat förnyelsebart bränsle men så i dagsläget har få tankställen i Sverige. Vätgas är en energibärare precis som elektricitet. Det betyder att vätgas inte är någon primär energikälla, men kan användas för att lagra, transportera och tillhandahålla energi. Vätgasen kan produceras ur flera olika energikällor såsom naturgas, biogas, biomassa eller förnybar el från sol och vind. För att räknas som förnyelsebart bränsle är det viktigt att säkerställa att energikällan är förnybar.

El

El avser drivmedel till fordon som kan laddas med el från elnätet. Det finns tre olika varianter av elfordon. Rena elfordon använder endast ström från batterier för att driva en eller flera elmotorer. Laddhybrider har en förbränningsmotor som kör på bensin eller diesel och en elmotor som får energi från ett elbatteri som kan laddas. Den tredje elbilssorten är elhybriden som också har två motorer, en förbränningsmotor och en elmotor. Elhybriden går inte att ladda med förnyelsebar energi utan elen kommer från bensin eller diesel.

Andra förnyelsebara bränslen

Det finns också andra förnyelsebara drivmedel, till exempel biodiesel (bland annat HVO) som är ett miljövänligare substitut till fossil diesel. HVO100 är helt förnyelsebar medan HVO kan låginblandas med fossil diesel för att sänka bränslets totala klimatpåverkan.

Etanolen är ett annat förnyelsebart bränsle där den svensksålda etanolen till största delen framställs av vete och majs, men kan produceras av i stort sett alla kolhydrater.

Relaterade mål och strategier

Miljöprogrammet 2018-2021

I miljöprogrammet för Vaggeryds kommun 2018-2021 som beslutats av kommunfullmäktige 2018-04-23 finns ett antal mål och strategier beslutade som baseras på de 16 nationella miljökvalitetsmålen. De miljökvalitetsmål som berör planen för fortsatt utveckling av biogas är främst miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan som syftar till att minska växtgasutsläppen. Gällande fordon finns målet att till 2020 ska 50 % av våra fordon skulle köra på förnyelsebara bränslen eller el. Resultatet för 2020 är 32 % fossilfria fordon. Under 2021 pågår arbetet med att ta fram nya mål för perioden 2022-2025 vilka ännu inte är fastställda.

Överenskommelse kring biogas i Jönköpings län

Kommunalt forum har tillsammans med länets kommuner samt Region Jönköpings län tagit fram en överenskommelse avseende främjande av produktion och användande av biogas. Överenskommelsen innehåller ett antal åtaganden för kommunerna och Regionen.

Kommunfullmäktige i Vaggeryds kommun godkände biogasöverenskommelsen 2018-05-28 (KS 2018/036). Biogasöverenskommelsen följs upp årligen av Energikontor Norra Småland (del av Regionen). För samtliga åtaganden gäller att det ska finnas tillgång på tekniska lösningar och drivmedel. Följande åtaganden gäller för Vaggeryds kommun:

Åtagande II

Region Jönköpings län verkar för att ny biogastankinfrastruktur för regiontrafik görs tillgänglig för publik användning. Berörda kommuner i Jönköpings län prioriterar skyndsamt beredning av platser som lämpar sig för tankning av både bussar och publika fordon.

Åtagande III

Region Jönköpings län och länets kommuner prioriterar gasfordon för egna och leasade fordon.

- Målvärdet är 50 procent inom fem år efter införande av lokal tankinfrastruktur
- Riktlinjer för fordon, inköp och upphandlingar uppdateras

Åtagande IV

Den fordonsgas som används består av 100 procent biogas.

- Grön gas-principen accepteras för stationer utmed svenska gasnätet.
- Riktlinjer för fordon, inköp och upphandlingar uppdateras

Åtagande V

Region Jönköpings län och kommunerna i Jönköpings län prioriterar gasfordon och biogas för upphandlade transporter genom krav eller mervärden i upphandling. Samtliga parter uppdaterar riktlinjer för inköp och upphandlingar i enlighet med detta.

Åtagande VI

Länets kommuner som idag har egen biogasproduktion, och som inte uppgraderar biogasen till fordonsgas, ser över möjligheterna att investera i uppgraderingsanläggningar.

Åtagande VII

- Region Jönköpings län och länets kommuner uppdaterar styrande riktlinjer och liknande i enlighet med ovanstående.
- Region Jönköpings län och länets kommuner återskriver årligen status för respektive åtagande till Kommunalt forum.

Åtagande VIII

Länets kommuner säkerställer insamling av matavfall som råvara till biogasproduktion i Jönköpings län samt att avstånd till behandlingsanläggning förs in som en påverkansfaktor i upphandlingar av hantering av organiskt avfall – som gör att anbud med korta avstånd gynnas.

Klimat- och energistrategi för Jönköpings län

Kommunstyrelsen i Vaggeryds kommun ställde sig 2019-06-04 bakom Jönköpings läns klimat- och energistrategi för 2020-2030. Jönköpings läns gemensamma vision är att Jönköpings län är ett klimatsmart plusenergilän senast 2045. För att nå visionen har klimat- och energistrategin pekat ut sju fokusområden där transporter och resor är ett fokusområde. Under fokusområdet transporter och resor finns olika inriktningar framtagna.

- **Alla fordon i länet är oberoende av fossila bränslen.** För att arbeta enligt denna inriktning ska fossila fordon ersättas med effektivare fordon som har möjlighet att köra på förnyelsebara drivmedel. Det ska ställas krav på fossilfria bränslen i upphandlingar, resepolicy och inköp.
- **I varje kommun finns tankstationer för fordonsgas och laddinfrastruktur.** För att arbeta med denna inriktning krävs att tankstationer för förnyelsebara drivmedel etableras där det i nuläget saknas i relation till kommande efterfrågan.

Agenda 2030

Agenda 2030 samlar 17 globala mål för ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Arbetet med en biogasstrategi stärker de globala målen Bekämpa klimatförändringarna och Hållbar energi för alla.

Kommunens roll

Kommunen har en stor del i att verka för att få ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun. Nedan presenteras olika aktiviteter som kommunen arbetar med eller kommer att arbeta med.

Omställning av kommunens egen fordonsflotta

Vaggeryds kommun har ca 100 fordon (personbilar och lätta lastbilar). Utöver det tillkommer ett antal arbetsmaskiner och utryckningsfordon. Under 2020 var andelen fossilfria fordon 32 % där alla fordon var elbilar. Eftersom det saknas möjligheter till att tanka andra förnyelsebara bränslen, såsom biogas, i Vaggeryds kommun är det svårt att göra ytterligare omställningar till fler fossilfria fordon.

Tankställen för biogas behöver till i Vaggeryds kommun för att omställningen till fler fossilfria fordon ska kunna ta fart. Enligt åtagande 3 i biogasöverenskommelse ska kommunen ha 50 % biogasfordon senast 5 år efter att lokal infrastruktur har införts.

Aktivitet: Kommunens fordon ska successivt bytas ut till fossilfria fordon, där biogas ska prioriteras om ett tankställe finns. Arbetet kräver en samordning kring hanteringen av kommunens fordon.

Ansvar: Alla förvaltningar och bolag i Vaggeryds kommun

Insamling av matavfall

Insamling av matavfall sker i Vaggeryds kommun sedan januari 2021. Ansvarig för insamlingen av matavfall är det kommunala renhållningsförbundet SÅM. Matavfallet körs till anläggning där det blir till biogas och biogödsel. Vid senaste upphandlingen togs hänsyn till avståndet vid utvärderingen av upphandlingen, i enlighet med åtagande 8 i biogasöverenskommelse. Bestämmelser kring insamling av matavfall regleras i avfallsförordningen (2020:614) där det i 3 kapitlet 1§ framgår att kommunen ska tillhandahålla ett system för att från hushåll samla in matavfall som hushållen har separerat från annat avfall och transportera det matavfallet skiljt från annat avfall.

Aktivitet: SÅM fortsätter att samla in matavfall och arbetar för att så många som möjligt ansluter sig till matavfallsinsamlingen. Vid nästa upphandling kommer hänsyn tas till avståndet i utvärderingen av upphandlingen.

Ansvar: SÅM

Omvärldsbevakning

Det händer mycket inom transportområdet och Vaggeryds kommun behöver hålla sig uppdaterad gällande teknikutveckling, fordonsutbud och förnyelsebara bränslen. Då kommunen har begränsade resurser bör omvärldsbevakning ske genom att delta i olika nätverk och projekt med transportinriktning.

Aktivitet: Vaggeryds kommun deltar i projektet FASTR som syftar till en snabbare omställning till fossilfria bränslen. Kommunen är även representerat i etableringsgruppen för förnyelsebara bränslen och laddinfrastruktur som är en del av klimatrådets arbete.

Ansvar: miljöstrateg, kommunledningskontoret

Samverkan med näringslivet

För att etablera ett tankställe för biogas i Vaggeryds kommun krävs att det finns ett underlag med fordon som kan tanka biogas. Kommunens fordonsflotta är för liten (ca 100 fordon) för att ensamt utgöra ett underlag för en etablering varvid samverkan behöver ske med transportaktörer inom näringslivet. Redan idag sker samtal med ett antal olika aktörer inom transport- och logistikbranschen för att se hur vi gemensamt kan ställa om. Samtal sker även med företrädare för produktion och försäljning av biogas.

Aktivitet: Vaggeryds kommun ska ha fortsatt dialog med transport- och logistikföretag med målet att skapa ett underlag med aktörer som vill tanka biogas. Det handlar om rena transportföretag (åkerier) men också logistikföretag eller företag om är beroende av transporter. En fortsatt dialog ska även ske med producenter och leverantörer av biogas.

Ansvar: näringslivschef och kanslienhet, kommunledningskontoret

Samverkan med gröna näringar

Skogs- och jordbruket är viktiga näringar för att bidra till omställningen till ett plusenergilän. Förutom att de gröna näringarna kan bidra till att köra på förnyelsebara bränslen istället för fossila bränslen så kan även de gröna näringarna vara producenter av biogas. Goda exempel finns i närområdet, till exempel Alvesta biogasanläggning som ägs av 11 lantbrukare samt Växjö stifts egendomsnämnd som årligen producerar 1 500 000 kg metan. Liknande samverkansmöjligheter kan undersökas i Vaggeryds kommun och grannkommunerna för att även möjliggöra produktion av biogas.

Aktivitet: Vaggeryds kommun kan vara sammankallande i en dialog med de gröna näringarna i kommunen med syfte att undersöka möjligheten och intresset av produktion av biogas.

Ansvar: näringslivschef och kanslienhet, kommunledningskontoret

Båramoterminalen

Båramoterminalen i Skillingaryd är en kombiterminal för omlastning av gods från väg till järnväg. Båramoterminalens kapacitet är stor och kan avlasta tyngre godstransporter på väg. Båramoterminal ingår sedan december 2020 i EU:s järnvägskorridor ScanMed som sträcker sig från Oslo/Stockholm till Palermo genom Europa. De tyngre transporter som sker på väg (last mile/first mile) bör ske fossilfritt. Snabbladdare för lastbilar eller tankställe för flytande biogas är därför mycket intressant i anslutning till Båramo.

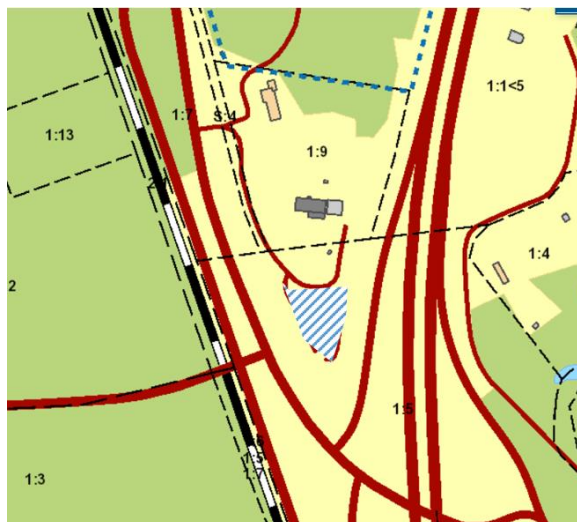
Aktivitet: Kommunen ska ha en fortsatt dialog med ägare till Båramoterminalen samt omvärldsbevakning kring elektrifiering av järnvägen med tillhörande investeringar runt omkring såsom tankställe för biogas eller snabbladdare för tyngre fordon.

Ansvar: kanslichef, kommunledningskontoret

Mark för tankställe för biogas

För att underlätta en etablering av tankställe för biogas i Vaggeryds kommun bör kommunen peka ut lämpliga platser. Detta är också i enlighet med åtagande 2 i biogasöverenskommelsen. De platser som pekats ut i plan för fortsatt utveckling av biogas behöver förankras med tilltänkta exploitörer och företag så att platserna matchar de behov som efterfrågas. Kommunen har pekats ut platser som ligger i ett strategiskt läge, det vill säga nära avfart till E4:an, nära restaurang eller matställe, i anslutning till befintlig tankstation av andra bränslen eller nära industriområden. Fler områden kan tillkomma beroende på utbud och efterfrågan. De platser som pekats ut som lämpliga är:

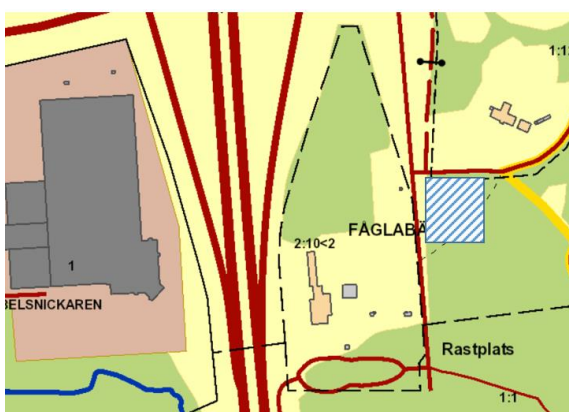
- Södra infarten Skillingaryd, del av Lägrät 1:5
 - o kommunal mark
 - o närhet till E4-avfart,
 - o vid befintligt tankställe för andra bränslen samt matutbud
 - o möjligt för kommunala fordon att tanka

- Båramo, del av Fåglabäck 2:6
 - o Kommunal mark
 - o Ca 4 400 m² (flexibelt)
 - o Närhet till E4-avfart
 - o Möjligt för kommunala fordon att tanka
 - o Närhet till industriområde

- Båramo, del av Båramo 1:7
 - o Kommunal mark
 - o Ca 4 400 m² (flexibelt)
 - o Närhet till E4-avfart
 - o Vid befintligt tankställe för andra bränslen samt matutbud, möjligt för kommunala fordon att tanka

På längre sikt kan även en yta vid norra avfarten till Vaggeryd, vid området kring travbanan pekats ut som lämpligt område. Där finns närhet till E4-avfart samt blivande industriområde. Även en plats vid Stigamo industriområde kan vara intressant för en etablering.

Aktivitet: Kommunen har i biogasstrategin pekat ut lämpliga platser för biogas. Om det inkommer en förfrågan från en aktör att etablera en annan verksamhet på platsen ska detta övervägas med biogasstrategin i åtanke.

Ansvarig: Samhällsplanerare, kommunledningskontoret

Riktlinjer för upphandling

För att kunna göra aktiva val av fossilfria fordon i upphandlingar befintliga riktlinjer uppdateras och förtydligas. Riktlinjerna ska gälla för kommunens förvaltningar men den kommunala planen för fortsatt utveckling av biogas och dess intentioner gäller även för de kommunala bolagen. Förtydligande av riktlinjen ska gälla inköp och leasing av fordon samt upphandling av hyrbilar samt upphandling av rena transporttjänster eller upphandlingar där transportererna utgör en stor del av tjänsten.

Aktivitet: Befintlig riktlinje för upphandling ska uppdateras och förtydligas med fokus på fossilfria transporter och fordon enligt ovan. Enligt åtagande 3 och 5 i biogasöverenskommelsen ska riktlinjer för fordon, inköp och upphandlingar uppdateras så att biogas prioriteras.

Ansvarig: Upphandlare, kommunledningskontoret